

VZOROVÉ ÚLOHY

ČITATEĽSKÁ A JAZYKOVÁ GRAMOTNOSŤ

PRE ŠKOLY S VYUČOVACÍM JAZYKOM SLOVENSKÝM

1. cyklus ZŠ

Východiskový text č. 1

Eduard Petiška
Opička a domček

„Dobrý deň, opička,“ hopká okolo kráľ_ček, „ako sa máš?“
„Dobre sa mám, papkám si banány, potom spím a znovu si dám banány. Ale keby si chcel, zahráme sa na naháňačku.“
„Musím si nájsť peknú stráň.“
„Načo ti je pekná stráň?“
„Vyhrabem v nej svoju **kráľ_č_u** noru, kde budem bývať.“
„Ale nie, poď sa najprv hrať. Potom môžeš pracovať.“
Kráľ_ček pozrel na oblohu a povedal: „Ej, opička, opička, škoda toho slniečka. Môže sa skryť za mraky a spustia sa lejaky. Nebude vždy na oblohe. Maj sa tu opička dobre.“
A kráľ_ček odcupkal.
„Papagáj, papagáj, poď sa so mnou hrať. Sedím si tu v tieni, papkám si banány, mám sa dobre. Ale keď sa budem mať s kým hrať, budem sa mať ešte lepšie.“
„Čo ti chodí po rozume?“ čudoval sa papagáj. „Najprv si musím postaviť svoje hniezdo.“
„Najprv sa poď hrať, potom môžeš pracovať.“
Papagáj pozrel na oblohu a povedal: „Kam sa skryjem, opička, keď nebude slniečko? Nie vždy žiari na oblohe. Maj sa tu opička dobre.“
„Dnes je slnko krásne, čisté, načo mi je dáky dom, aj tak iste pôjdem von.“
A tak zasa hryzkala a spala.
Keď sa zobudila, vylakala sa. „Čo sa to deje? Slniečko nesvieti? Nič to, hneď si veľmi rýchlo postavím domček. Jajaj, už prší!“ Taká lejavica! **L_st_e** je premočené, konáre mokré, všade samé blato! „To sa šmýka,“ narieka opička, „veľmi chladí, samá voda, samá voda. Prečo nemám chalúпку? To je škoda, veľká škoda.“ Opička pobiehala sem i tam, ale pršalo všade. „Veď uvidíš kráľ_ček, veď uvidíš, papagáj, aký si postavím domček, keď už nebude sychravo, prestane pršať a zasvieti slniečko. Aj ja si budem sedkať v suchu. Hapčí!“
„Len si pekne stavaj. Keď bude domček hotový, zavolaj. Prídeme ho pozrieť.“

Charakteristika východiskového textu

Názov		Opička a domček
Cyklus		1.
Zaradenie podľa teoretického rámca testovania	dĺžka	stredne dlhý
	úroveň	ľahký – relatívne jednoduchý stredne dlhý text s jasnou lineárnou štruktúrou, obsahuje bežne používané slová z jadra slovnej zásoby
	podľa funkcie	literárny
	podľa formátu	súvislý
	žáner	bájka
Počet slov		290 slov

Úlohy 01 – 04 sa vzťahujú na východiskový text č. 1

Úloha 01

Napíš číslom, koľko zvierat vystupuje v ukážke. _____

Správna odpoveď: 3 (opica, králik, papagáj)

Charakteristika úlohy 01

Obsahová štruktúra úlohy		Čitateľská a jazyková gramotnosť
Cyklus		1.
Čitateľská gramotnosť		Porozumieť textu, a to na úrovni explicitných významov.
Cieľ vzdelávania slovenského jazyka a literatúry		Čítať primerané literárne texty, interpretovať ich obsah a obraznosť v kontexte vlastných skúseností. Identifikovať v texte explicitné informácie.
Komponent		Zážitková recepcia
Výkonový štandard		Čítať s porozumením texty umeleckej literatúry primeranej náročnosti. Odpovedať na otázky k čítanému textu.
Obsahový štandard		Čítanie pre zážitok – rozpoznanie a identifikácia literárnych postáv.
Typ úlohy		Úloha s tvorbou krátkej odpovede
Bloomova taxonómia		Porozumenie konceptuálnym poznatkom
Zaradenie podľa teoretického rámca testovania	Zameranie	Čítanie s porozumením
	Proces	Porozumenie – identifikovať v texte literárne postavy a zhrnúť získané informácie; vyvodiť z textu bezprostredné závery.
	Úroveň	Nízka – žiak vie na základe porozumenia významu identifikovať v texte dialogického charakteru všetky literárne postavy.
Predpokladaný čas riešenia		3 minúty
Popis k úlohe		Zadanie úlohy sa priamo viaže na text. V ľahkom literárnom texte dialogického charakteru žiak pracuje s bežne používanými slovami z jadra slovnej zásoby, kontext je pre správne riešenie dôležitý. Žiak sa orientuje v bájke, analyzuje ju a lokalizuje v nej na rôznych miestach pasáže (dialogy), v ktorých vystupujú literárne postavy (zvieratá). Pre správne riešenie úlohy, teda vyvodenie počtu zvierat vystupujúcich v ukážke, musí žiak v texte identifikovať dialogy hlavnej postavy (opičky) s vedľajšími postavami (kráľíček, papagáj), zároveň si uvedomiť, že v závere s nimi vedie opakovane spoločný dialóg.

Úloha 02

Ktoré tvrdenie je na základe ukážky pravdivé?

A Opičkina chalúpka stojí na peknej stráni.

B Zvieratá sa spolu hrali na naháňačku.

C Opička sa kízala na mokrom lístí.

D Celý čas bolo slnečné počasie.

Správna odpoveď: C

Charakteristika úlohy 02

Obsahová štruktúra úlohy		Čitateľská a jazyková gramotnosť
Cyklus		1.
Čitateľská gramotnosť		Porozumieť textu, a to na úrovni explicitných i implicitných významov.
Cieľ vzdelávania slovenského jazyka a literatúry		Čítať primerané literárne texty, interpretovať ich obsah a obraznosť v kontexte vlastných skúseností. Identifikovať v texte explicitné informácie a vyvodiť z textu základné implicitné informácie.
Komponent		Zážitková recepcia
Výkonový štandard		Čítať s porozumením texty umeleckej literatúry primeranej náročnosti.
Obsahový štandard		Čítanie pre zážitok – rozpoznanie a identifikácia literárnych postáv, ich charakteru, vlastností, opis prostredia, situácie.
Typ úlohy		Úloha s výberom jednej správne odpovede zo štyroch možností
Bloomova taxonómia		Analýza konceptuálnych poznatkov
Zaradenie podľa teoretického rámca testovania	Zameranie	Čítanie s porozumením
	Proces	Posudzovanie – posúdiť obsah textu a dôveryhodnosť jednotlivých tvrdení.
	Úroveň	Stredná – žiak vie prostredníctvom analýzy literárneho textu posúdiť pravdivosť tvrdení súvisiacich s jeho obsahom v jednotlivých možnostiach, vie vyhľadať viacero podstatných informácií spomenutých na rôznych miestach, ktoré nie sú na prvý pohľad nápadné.
Predpokladaný čas riešenia		3 minúty
Popis k úlohe		Zadanie úlohy aj jednotlivé možnosti sa priamo viažu na text. Žiak pracuje s bežne používanými slovami z jadra slovnej zásoby, kontext je pre správne riešenie kľúčový. Žiak analyzuje obsah bájky, pričom pracuje s informáciami z viacerých častí súvislého literárneho textu – lokalizuje v ňom informácie priamo súvisiace s explicitnými i implicitnými tvrdeniami v jednotlivých viacprvkových možnostiach, posudzuje ich pravdivosť. Pre správne riešenie úlohy musí žiak vylúčiť všetky distraktory (A – z kontextu vyplýva, že peknú stráň si hľadá králik pre svoju noru a z poslednej vety ukážky vyplýva, že si opička zatiaľ žiadnu chalúpku nepostavila; B – z kontextu vyplýva, že na naháňačku sa chcela hrať opička, zvieratá to však odmietli, D – lokalizovať v texte časť, kde sa spomína lejak) a zároveň nájsť v texte tvrdenie, ktorým sa potvrdzuje správna možnosť C (v poslednom odseku lokalizovať pasáž, v ktorej sa spomína, že je všetko premočené a prehovor opičky, kde narieka, že sa to šmýka).

Úloha 03

V ktorej možnosti sú iba vybrané slová?

- A skryjem, šmýka, kým
- B dáky, keby, vylákala
- C vyhrabem, lejaky, skryť
- D bývať, hryzka, rýchlo

Správna odpoveď: D

Charakteristika úlohy 03

Obsahová štruktúra úlohy		Čitateľská a jazyková gramotnosť
Cyklus		1.
Jazyková a komunikačná gramotnosť		Osvojiť si základy písania.
Cieľ vzdelávania slovenského jazyka a literatúry		Uplatniť pri písaní základné pravopisné pravidlá.
Komponent		Písaná produkcia
Výkonový štandard		Uplatniť pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.
Obsahový štandard		Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu – etymologický pravopis v koreňoch frekventovaných domácich slov: pravopis y/ý po obojakých spoluhláskach.
Typ úlohy		Úloha s výberom jednej správne odpovede zo štyroch možností
Bloomova taxonómia		Zapamätanie faktických poznatkov
Zaradenie podľa teoretického rámca testovania	Zameranie	Jazyk
	Proces	Vyhľadávanie – uplatniť etymologický pravopis v koreňoch frekventovaných domácich slov. Identifikovať vybrané slová po obojakých spoluhláskach b, m, r, v .
	Úroveň	Nízka – žiak vie identifikovať v jednotlivých slovách obojaké spoluhlásky a uplatniť vedomosti o etymologickom pravopise.
Predpokladaný čas riešenia		1 minúta
Popis k úlohe		Zadanie úlohy je izolované bez súvislosti s kontextom – pre správne riešenie sa žiak riadi inštrukciou uvedenou v otázke bez potreby vyhľadávania v texte. Žiak pracuje s jednotlivými frekventovanými domácimi slovami izolovane, využíva faktické vedomosti z ortografie, identifikuje v nich obojaké spoluhlásky. Pre správne riešenie musí rozoznať vybrané slová po b, m, r a v na základe y/ý po obojakej spoluhláske v koreni slova a na základe znalosti základných vybraných slov, zároveň musí vylúčiť slová, kde sa píše y/ý na základe fonematického pravopisu, t. j. po tvrdých spoluhláskach, teda odlíšiť obojaké spoluhlásky od tvrdých spoluhlások.

Úloha 04

Vypíš z ukážky vybrané slovo po spoluhláske **s**. _____

Správna odpoveď: sychravo

Charakteristika úlohy 04

Obsahová štruktúra úlohy		Čitateľská a jazyková gramotnosť
Cyklus		1.
Jazyková a komunikačná gramotnosť		Osvojiť si základy písania.
Cieľ vzdelávania slovenského jazyka a literatúry		Uplatniť pri písaní základné pravopisné pravidlá.
Komponent		Písaná produkcia
Výkonový štandard		Uplatniť pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.
Obsahový štandard		Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu – etymologický pravopis v koreňoch frekventovaných domácich slov: pravopis y/ý po obojakej spoluhláske „s“.
Typ úlohy		Úloha s tvorbou krátkej odpovede
Bloomova taxonómia		Zapamätanie faktických poznatkov
Zaradenie podľa teoretického rámca testovania	Zameranie	Jazyk
	Proces	Vyhľadávanie – identifikovať v texte vybrané slovo.
	Úroveň	Stredná – žiak vie vyhľadať v stredne dlhom literárnom texte vybrané slovo po obojakej spoluhláske s, ktoré nie je v bežnej komunikácii často používané.
Predpokladaný čas riešenia		2 minúty
Popis k úlohe		Zadanie úlohy sa viaže na text, avšak kontext nie je pre správne riešenie dôležitý. V stredne dlhom literárnom texte žiak vyhľadáva slová s obojakou spoluhláskou s, po ktorej sa píše y/ý, pričom pracuje s bežne používanými slovami z jadra slovnej zásoby. V závere ukážky žiak identifikuje slovo <i>sychravo</i> , ktoré správne zaradi k vybraným na základe poznania príbuzných slov k vybranému slovu <i>sychravý</i> .

Východiskový text č. 2

Čo skutočne potrebujeme?

Jedným z najznámejších polárnikov z doby veľkých antarktických výprav bol Ernest Henry Shackleton. Po tom, ako bol **dosiahnutý** južný pól v Antarktíde, si Shackleton vymyslel, že ako prvý prejde tento svetadiel pešo. Text, ktorý údajne zverejnil v novinách, znel takto:

„Hľadám dobrovoľníkov na nebezpečnú plavbu. Nízka mzda, krutá zima, dlhé hodiny v úplnej temnote zaručené. Návrat neistý. Pocty a uznanie len v prípade úspechu.“

Zn. Odvaha.

Čo potrebuje polárnik (výskumník v polárnych oblastiach Zeme) na výpravu? Jednou z vecí je ŠPZ alebo škatuľka poslednej záchrany. V ŠPZ by mal mať človek čo najmenej vecí, ktoré však môže využiť mnohými spôsobmi. Napríklad sekundové lepidlo slúži nielen na lepenie, ale aj ako pomôcka na založenie ohňa. Na obrázku si pozri obsah ŠPZ.

Jaroslav Pavlíček už dlho skúma, ako sa dá žiť a prežiť takmer s ničím. V Antarktíde postavil stanicu Eco – Nelson. V nej strávil desiatky mesiacov a o živote človeka v extrémnych podmienkach zistil mnoho vecí. Ved_eť si porad_ť je niekde_ otázkou prežitia.

Jeho desatoro prežitia znie:

1. Nestrácaj hlavu.
2. Maj po ruke topánky a ŠPZ.
3. Najskôr sa postaraj o bezpečnosť, potom o vodu a potom o všetko ostatné.
4. Pomáhaj iným.
5. Maj rezervné riešenie.
6. Šetri všetkým, vrátane slov.
7. Neustále hľadaj prácu alebo spi.
8. Pi veľa vody.
9. Odvaha nie je hazard.
10. Maj zdravý strach.

Charakteristika východiskového textu

Názov		Čo skutočne potrebujeme?
Cyklus		1.
Zaradenie podľa teoretického rámca testovania	dĺžka	stredne dlhý
	úroveň	ťažký – koncepčne náročnejší text, obsahuje zložené vety, slovnú zásobu rozšírenú o štylisticky príznačné slová a slová z okraja slovnej zásoby
	podľa funkcie	vecný
	podľa formátu	zmiešaný – súvislý s nesúvislým
	žáner	populárno-náučný text, inzerát, zoznam
Počet slov		267 slov

Úlohy 05 – 10 sa vzťahujú na východiskový text č. 2

Úloha 05

Ktorý svetadiel prešiel polárnik v ukážke pešo? _____

Správna odpoveď: Antarktídu

Charakteristika úlohy 05

Obsahová štruktúra úlohy		Čitateľská a jazyková gramotnosť
Cyklus		1.
Čitateľská gramotnosť		Porozumieť textu, a to na úrovni explicitných významov.
Cieľ vzdelávania slovenského jazyka a literatúry		Čítať primerané vecné texty. Identifikovať v texte explicitné informácie.
Komponent		Vecná recepcia
Výkonový štandard		Čítať primerane náročný vecný text a identifikovať v ňom doslovné (explicitné) informácie.
Obsahový štandard		Porozumenie textu – porozumenie doslovného (explicitného) významu textu.
Typ úlohy		Úloha s tvorbou krátkej odpovede
Bloomova taxonómia		Porozumenie faktickým poznatkom
Zaradenie podľa teoretického rámca testovania	Zameranie	Čítanie s porozumením
	Proces	Porozumenie – porozumieť vecnému textu a vyvodiť bezprostredné závery o udalostiach.
	Úroveň	Vysoká – žiak vie porozumieť pomerne náročnému vecnému textu, lokalizovať explicitné informácie a vyvodiť na základe nich bezprostredné závery o udalostiach.
Predpokladaný čas riešenia		3 minúty
Popis k úlohe		Zadanie úlohy sa priamo viaže na text. V pomerne náročnom zmiešanom vecnom texte žiak pracuje súčasne s bežne používanými slovami a s ojedinále používanými odbornými termínmi z oblasti geografie z okraja slovnej zásoby, kontext je pre správne riešenie dôležitý. Žiak sa orientuje v texte, v súvislej časti zmiešaného textu lokalizuje kľúčové informácie zo zadania úlohy – identifikuje meno polárnika, analyzuje udalosti súvisiace s jeho osobou a na základe toho vyvodí bezprostredné závery. Pre správne riešenie úlohy musí žiak v texte okrem identifikácie mena polárnika vyvodiť z kontextu prvého odseku názov svetadielu, ktorý prešiel pešo.

Úloha 06

Shackleton ponúkal dobrovoľníkom

- A** pokojnú plavbu, mizerný plat, drsné počasie.
B nebezpečnú plavbu, nízky plat, nepríjemné počasie.
C riskantnú plavbu, slabý plat, skvelé počasie.
D pohodlnú plavbu, zaujímavý plat, surové počasie.

Správna odpoveď: B

Charakteristika úlohy 06

Obsahová štruktúra úlohy		Čitateľská a jazyková gramotnosť
Cyklus		1.
Čitateľská gramotnosť		Porozumieť textu, a to na úrovni explicitných významov.
Cieľ vzdelávania slovenského jazyka a literatúry		Čítať primerané vecné texty. Identifikovať v texte explicitné informácie.
Komponent		Vecná recepcia
Výkonový štandard		Čítať primerane náročný vecný text a identifikovať v ňom doslovné (explicitné) informácie. Použiť pri porozumení textu primerané znalosti slovnej zásoby a základných lexikálnych vzťahov.
Obsahový štandard		Porozumenie textu – porozumenie doslovného (explicitného) významu textu.
Typ úlohy		Úloha s výberom jednej správne odpovede zo štyroch možností
Bloomova taxonómia		Porozumenie konceptuálnym poznatkom
Zaradenie podľa teoretického rámca testovania	Zameranie	Čítanie s porozumením
	Proces	Porozumenie – porozumieť vecnému textu a vyvodiť z neho bezprostredné závery o udalostiach a vzťahoch medzi nimi.
	Úroveň	Stredná – žiak vie porozumieť náročnejšiemu zmiešanému vecnému textu, vyhľadať v ňom tri podstatné informácie a vyvodiť z nich bezprostredné závery o udalostiach a vzťahoch medzi nimi.
Predpokladaný čas riešenia		3 minúty
Popis k úlohe		Zadanie úlohy sa priamo viaže na text. Žiak pracuje súčasne s bežne používanými slovami a s ojedinele používanými odbornými termínmi z oblasti geografie z okraja slovnej zásoby, kontext je pre správne riešenie dôležitý. Žiak sa orientuje v texte, lokalizuje inzerát a v ňom kľúčové informácie súvisiace so zadáním úlohy. Pre správne riešenie úlohy musí v časti textu, kde je inzerát, identifikovať explicitné informácie priamo súvisiace s jednotlivými viacprvkovými možnosťami, porozumieť im a vyvodiť bezprostredné závery o udalostiach a vzťahoch medzi nimi, a tak vylúčiť všetky distraktory (<i>A</i> – vylúčený pre spojenie <i>pokojná plavba</i>, ktoré nie je synonymom <i>nebezpečnej</i>; <i>C</i> – z kontextu vyplýva, že <i>krutá zima</i> a <i>temnota</i> nepredstavujú <i>skvelé počasie</i>, <i>D</i> – vylúčený pre spojenia <i>pohodlná plavba</i>, ktoré taktiež nie je synonymom <i>nebezpečnej</i>, a <i>zaujímavý plat</i>, ktorým nie je <i>nízka mzda</i>) a zároveň identifikovať správnu možnosť <i>B</i> potvrdením správnosti všetkých troch prvkov (<i>nebezpečná plavba</i> – explicitne uvedená v inzeráte; <i>nízky plat</i> – vedieť, že plat je synonymom slova <i>mzda</i>; z kontextu pochopiť, že <i>krutá zima</i> predstavuje <i>surové počasie</i>).

Úloha 07

V ktorej možnosti slúžia všetky predmety ako spojovací materiál?

- A náplast', nôž, zapalovač
- B lepidlo, tuha, zatvárací špendlík
- C nôž, ihla a niť, zapalovač
- D ihla a niť, náplast', lepidlo

Správna odpoveď: D

Charakteristika úlohy 07

Obsahová štruktúra úlohy		Čitateľská a jazyková gramotnosť
Cyklus		1.
Čitateľská gramotnosť		Porozumieť textu, a to od explicitných významov po vyvodzovanie implicitných významov.
Cieľ vzdelávania slovenského jazyka a literatúry		Orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch. Identifikovať v texte explicitné informácie a vyvodiť z textu základné implicitné informácie.
Komponent		Vecná recepcia
Výkonový štandard		Orientovať sa v nesúvislom a obrazovo-písanom texte, identifikovať v ňom doslovné (explicitné) informácie a vyvodiť základné implicitné informácie.
Obsahový štandard		Porozumenie textu – vyvodzovanie základných implicitných významov z textu, súvislostí medzi informáciami z textu a doterajšími znalosťami a skúsenosťami žiaka. Žánre vecného textu – porozumenie jednoduchým obrazovo-písaným textom: jednoduché náčrty.
Typ úlohy		Úloha s výberom jednej správne odpovede zo štyroch možností
Bloomova taxonómia		Analýza konceptuálnych poznatkov
Zaradenie podľa teoretického rámca testovania	Zameranie	Čítanie s porozumením
	Proces	Posudzovanie – posúdiť obsah textu a vyvodiť základné implicitné významy na základe súvislostí medzi informáciami z textu a doterajšími znalosťami a skúsenosťami žiaka.
	Úroveň	Vysoká – žiak vie prostredníctvom analýzy zmiešaného vecného textu posúdiť jeho obsah, spojiť si informácie explicitne vyjadrené slovom i skryté v jednoduchých náčrtoch a na základe vlastných skúseností z toho vyvodiť implicitné významy.
Predpokladaný čas riešenia		3 minúty
Popis k úlohe		Zadanie úlohy a jednotlivé možnosti sa viažu na text nepriamo. Žiak pracuje s bežne používanými slovami z jadra slovnej zásoby, ale aj s menej frekventovanými slovami z okraja. Kontext má pre správne riešenie sekundárny význam. Žiak analyzuje obsah zmiešaného vecného textu, pričom posudzuje, ktoré informácie sú preňho pre správne riešenie dôležité a relevantné. V súvislej časti lokalizuje textové prvky a informácie súvisiace so zadáním úlohy (<i>sekundové lepidlo slúži nielen na lepenie...</i> = spojovací materiál), zároveň v nesúvislej obrazovej časti identifikuje jednotlivé náčrty predstavujúce slová uvedené v jednotlivých možnostiach. Následne na základe vlastných vedomostí a skúseností vyselektuje tie z uvedených, resp. zobrazených vecí, ktoré môžu slúžiť ako spojovací materiál.

Úloha 08

V ktorom pravidle desatora sa v ukážke píše o škatuľke poslednej záchrany?

A 2. B 3. C 5. D 10.

Správna odpoveď: A

Charakteristika úlohy 08

Obsahová štruktúra úlohy		Čitateľská a jazyková gramotnosť
Cyklus		1.
Čitateľská gramotnosť		Porozumieť textu, a to na úrovni explicitných významov.
Cieľ vzdelávania slovenského jazyka a literatúry		Orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch. Identifikovať v texte explicitné informácie.
Komponent		Vecná recepcia
Výkonový štandard		Orientovať sa v nesúvislom a obrazovo-písanom texte, identifikovať v ňom doslovné (explicitné) informácie.
Obsahový štandard		Žánre vecného textu – orientácia v jednoduchých nesúvislých textoch: zoznam. Porozumenie textu – identifikovanie kľúčových slov v texte.
Typ úlohy		Úloha s výberom jednej správne odpovede zo štyroch možností
Bloomova taxonómia		Analýza konceptuálnych poznatkov
Zaradenie podľa teoretického rámca testovania	Zameranie	Čítanie s porozumením
	Proces	Vyhľadávanie – identifikovať v texte explicitné informácie a kľúčové slová.
	Úroveň	Vysoká – žiak sa vie orientovať v zmiešanom vecnom texte, prostredníctvom analýzy v ňom identifikovať kľúčové slová zo zadania a na základe porozumenia významu vyhľadať explicitnú informáciu na inom mieste textu.
Predpokladaný čas riešenia		3 minúty
Popis k úlohe		Zadanie úlohy sa priamo viaže na text. Žiak pracuje so slovnou zásobou rozšírenou o štylisticky príznačné slová a slová z okraja slovnej zásoby. Kontext a správna identifikácia kľúčových informácií sú pre správne riešenie rozhodujúce. Žiak pracuje s informáciami z viacerých súvislých i nesúvislých častí vecného textu – lokalizuje v texte na viacerých miestach kľúčové slová zo zadania (<i>desatoro; škatuľka poslednej záchrany</i>). Pre určenie správnej informácie (<i>pravidla desatora</i>) musí najskôr porozumieť iniciálovej skratke (<i>ŠPZ</i>), v podobe ktorej sa nachádza požadovaná informácia, a na základe analýzy obsahu identifikovať v texte časť, v ktorej má požadovanú informáciu hľadať – prepája pri tom význam slovného spojenia zo zadania úlohy s identickým významom menej frekventovaného slovného spojenia v texte (<i>desatoro prežitia</i>). Následne vyhľadáva v zozname pravidiel to, ktoré obsahuje danú kľúčovú informáciu, avšak len vo forme iniciálovej skratky.

Úloha 09

Ktorým vybraným slovom môžeš nahradiť zvýraznené slovo v ukážke?

A dobytý

B nazývaný

C obývaný

D pokrytý

Správna odpoveď: A

Charakteristika úlohy 09

Obsahová štruktúra úlohy		Čitateľská a jazyková gramotnosť
Cyklus		1.
Čitateľská gramotnosť		Porozumieť textu, a to na úrovni explicitného významu.
Jazyková a komunikačná gramotnosť		Porozumieť čítaným vecným textom na úrovni explicitných významov. Osvojiť si základy písania.
Cieľ vzdelávania slovenského jazyka a literatúry		Identifikovať v texte explicitné informácie. Použiť pri porozumení textu primerané jazykové znalosti.
Komponent		Vecná recepcia, Písaná produkcia
Výkonový štandard		Použiť pri porozumení textu primerané znalosti slovnej zásoby, základných lexikálnych vzťahov. Uplatniť pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.
Obsahový štandard		Porozumenie textu – význam slov. Komunikačné prostriedky a pravidlá – vyvodzovanie významov slov z textu, viacvýznamové slová, slová s podobným významom. Etymologický pravopis v koreňoch domácich slov.
Typ úlohy		Úloha s výberom jednej správne odpovede zo štyroch možností
Bloomova taxonómia		Porozumenie konceptuálnym poznatkom
Zaradenie podľa teoretického rámca testovania	Zameranie	Jazyk
	Proces	Porozumenie – určiť k slovu v súvislom vecnom texte správne synonymné vybrané slovo na základe porozumenia jeho významu.
	Úroveň	Vysoká – žiak vie na základe kontextu priamo odvodiť správny menej frekventovaný význam slova a priradiť mu synonymum v podobe menej frekventovaného významu vybraného slova
Predpokladaný čas riešenia		3 minúty
Popis k úlohe		Zadanie úlohy sa priamo viaže na text. Ukážka obsahuje slovnú zásobu rozšírenú o štylisticky príznakové slová a slová z okraja slovnej zásoby. Kontext aj porozumenie významu slov v texte a v jednotlivých možnostiach sú pre správne riešenie kľúčové. Žiak na základe porozumenia kontextu identifikuje, že zvýraznené slovo <i>dosiahnutý</i> (<i>dosiahnuť</i>) má v texte význam <i>dostať sa na určené miesto, k cieľu</i>, následne tento význam konfrontuje s vybranými slovami v jednotlivých možnostiach. Predpokladom identifikácie identického významu vybraného slova <i>dobytý</i> (<i>dobyť</i>) je znalosť jeho sporadicky používaného knižného významu <i>úsilím získať, dosiahnuť</i>.

Úloha 10

V ktorej možnosti sú správne i, í, y, ý, ktoré chýbajú v nasledujúcej vete z ukážky?

Ved_eť si porad_t' je nieked_ otázkou prežitia.

A i, i, i

B i, i, y

C i, y, y

D y, y, i

Správna odpoveď: B

Charakteristika úlohy 10

Obsahová štruktúra úlohy		Čitateľská a jazyková gramotnosť
Cyklus		1.
Jazyková a komunikačná gramotnosť		Osvojiť si základy písania.
Cieľ vzdelávania slovenského jazyka a literatúry		Uplatniť pri písaní základné pravopisné pravidlá.
Komponent		Písaná produkcia
Výkonový štandard		Uplatniť pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.
Obsahový štandard		Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu – fonematický pravopis: pravopis i/í po mäkkých spoluhláskach, y/ý po tvrdých spoluhláskach; slabičný pravopis (di, die).
Typ úlohy		Úloha s výberom jednej správne odpovede zo štyroch možností
Bloomova taxonómia		Analýza faktických poznatkov
Zaradenie podľa teoretického rámca testovania	Zameranie	Jazyk
	Proces	Posudzovanie – posúdiť výber správnych i/í/y/ý po spoluhláske <i>d</i> s uplatnením pravidiel fonematického pravopisu a slabičného pravopisu – <i>dí, die</i> .
	Úroveň	Nízka – žiak vie posúdiť správnosť použitých pravopisných pravidiel a javov vo frekventovaných domácich slovách.
Predpokladaný čas riešenia		2 minúty
Popis k úlohe		Zadanie úlohy je izolované bez súvislosti s kontextom – pre správne riešenie sa žiak riadi inštrukciou uvedenou v otázke bez potreby vyhľadávania v texte. Žiak pracuje s jednotlivými slovami izolovane, prepája vedomosti z fonetiky a ortografie, identifikuje správnu možnosť riešenia na základe posúdenia pravopisu i/í/y/ý po spoluhláske <i>d</i> v jednotlivých frekventovaných domácich slovách, pričom uplatňuje pravidlá fonematického aj slabičného pravopisu – na základe výslovnosti rozlišuje slová s mäkkou spoluhláskou <i>d'</i> v slabikách <i>-diť</i> a <i>-dieť</i> a s tvrdou spoluhláskou <i>d</i> v slabike <i>-dy</i> .